

VRĂJITORUL OZ DIN IERUSALIM

Raftul pe care se rânduiesc cărțile traduse în română ale lui Amos Oz devine tot mai neîncăpător: tocmai i s-a adăugat o recentă apariție la editura Polirom – „Fima”, în traducerea semnată de Any Shilon. Desigur, o carte-portret, ne-am zis, cum da de înțeles titlul cu un prenume exalând un iz ruso-ucrainean ce sugerează lumea est-europeană din care se trage familia celebrului scriitor israelian. Un gând începe să-ți dea târcoale: romanul acesta nu o fi cumva un autoportret? Oare domnul Amos Klausner, sabru, get-beget, născut în 1939 la Ierusalim, care și-a schimbat – în 1952 – numele de familie în Oz (curaj, îndrăzneală – în ebraică) pentru a-și defini un destin și o fire care să-l țină departe de trecutul galutian, se întoarce acum, preț de 400 de pagini, cu fața spre trecut? În fond, orice carte e, într-un fel, autobiografică. Nu a exclamat Flaubert: „Madame Bovary c'est moi”? Nu recu-

noaște Gabriel Garcia Marquez că „Viața (sa e) trăită pentru a fi povestită”? Numai că scriitorul israelian se grăbește să-ți întoarcă gândul de la supoziția că, citindu-i cartea, te vei scâlda într-o confesie egocentrică, făcându-i lui Fima un portret pe care nimeni nu l-ar putea confunda cu cel al prolificului și hipertalentatului Oz: „Avea 54 de ani și din pricina vieții sale solitare, se obișnuise să vorbească uneori singur. I se părea un lucru firesc, ca și restul maniilor sale de burlac bătrân... era un zăpăcit și un împrăștiat care nu era în stare să se bărbiească dimineața fără să se rănească... care își tăia părul numai dintr-o nară, uitând de a doua. Avusesse la viața sa câteva iubiri, câteva idei și un volum de versuri care, la timpul său, a dat naștere multor așteptări...”

Și totuși, toată lumea din jur îl îndrăgea, nevestele prietenilor, cu toții intelectuali de înaltă calitate, veneau să-i mai facă ceva cumpărături, curățenie, ba i se și strecurau în pat, când îl vedeau prea neliniștit. Iar tatăl său, industriaș prosper și om de elegantă modă veche, îi băga tot timpul bancnote prin buzunare, când îl vedea cât e de nedescurcăt în viața cea de toate zilele. Am ales aceste câteva trăsături de penel cu care scriitorul își portretizează eroul, dar din care lipsește poate esențialul: imensa duiosie și compasiune ce i le poartă. Și în care își înecă ironia și iritarea pe care i le provoacă Fima, acest intelectual năuc și utopic, acest Don Quijote israelian, lipsit și de Rosinanta și de un Sancho Panza. Un suflet debordând de generozitate și o minte îmbibată cu comori de cultură, cu o inimă plină de iubire, dar neînstare să trăiască în pragmatismul crud al cotidianului și al tensiunilor lumii de azi, mai ales ale celor din Israel.

Am citit deci, cu uimire, frazele publicate pe pagina de gardă a cărții, prin care editura îi dădea un fel de pașaport lui Fima, eroul care ar reprezenta „o întreagă generație de israelieni care preferă să se complacă în nesfârșite dezbateri politice, fără a pune vreodată în aplicare soluțiile pentru rezolvarea conflictului israeliano-palestinian... un

personaj copleșit de vinovăție din cauza crimelor și violențelor din țara sa.” Mi se pare o prezentare nedreaptă. După cum nedreaptă și inexactă pare și fraza, citată dintr-o revistă străină, în care se spune: „Romanul „Fima” este o panoramă satirică a primei jumătăți de secol de existență a Israelului, văzută prin ochii unui visător anost, ciudat”...

Mie nu mi s-a părut deloc așa. Fiește, fiecare cititor receptează o carte în felul său, are subiectivitățile sale, dar să-l consideri pe Fima un personaj anost și să-l faci reprezentativ pentru „o întreagă generație de intelectuali israelieni, care vorbesc întruna, dar nu fac nimic pentru rezolvarea conflictului israeliano-arab”, iată o frază în care evreii ar putea simți – vulnerabili și suspicioși cum sunt – o săgeată antisemită. Fima – anost? Dimpotrivă, el arde, se mistuie pentru ideile sale, mintea sa dă mereu în clocot, căutând soluțiile marii împăcări. Mai curând, Fima e un soi de saltimbanc-poet ce jonglează cu ideile precum un circar cu mingiile zburătoare; de altfel, coperta reprezintă un asemenea personaj, un soi de arlechin de o veselie tristă. Intelectualul – bufon, iată un tip de erou de care literatura nu s-a putut lipsi în nicio epocă. Cine ar putea spune mai pe șleau păcatele societății și oamenilor ca „bufonul regelui”?

Nu, nu mi-ar plăcea să cred că Amos Oz să fi transferat în Fima prea multe din firea sa. Poate unele din obsesiile sale politice, să zicem. Și, sigur, s-a întâlnit cu personajul său în pasiunea lor comună pentru Ierusalim, marea dragoste a scriitorului, pe care nu istoveste să-l descrie în mai toate lucrările sale, amestecând stările de spirit ale eroilor cu imaginea și respirația Orașului Sfânt. Dar cine poate ști cum își scapă romancierul din mână propria fire atunci când se așează la scris? Poate vom afla citind o altă importantă și recentă traducere din proza sa, care se recunoaște pe față a fi autobiografică – „Povești despre dragoste și întuneric”... Pe curând deci, din nou pe teritoriile de basm dur ale vrăjitorului Oz din Israel...

SANDA FAUR

Actorii lui Nostradamus

Oare nu suntem nimic altceva decât actorii lui Nostradamus, iubito? Trebuie neapărat să-i adevărim cele 1000 de previziuni? Mă rog, cinci sute s-au și adevărit, să trecem peste ele. Dar restul? Ce ne facem cu restul, iubito?

Nu mă refer la rătăcirile prin Italia, pe vremea lui Nostradamus se putea rătăci ușor și fără cheltuieli prea mari prin orice țară din Europa. Dar ce ne facem cu celelalte „rătăcirii”? Și, mai ales, dacă cumva nu sunt chiar rătăcirii, iubito? Dacă unul cunoaște piesa, dacă a citit-o cumva înaintea noastră? Cum unde, unde se poate citi o piesă de teatru? Nicăieri. Ai văzut tu vreo editură să publice piese de teatru? Teatrul se citește în stele. Ei, acolo o fi citit și Nostradamus piesa aceea în care jucăm noi doi și încă vreo 5-6 miliarde de pământeni, ptui, să nu le fie de deochi...

Ți-l amintești pe domnul Orson Welles – Dumnezeu să nu-l ierte, c-ar fi păcat... – comentând filmul acela despre puterea de a vedea în viitor a medicului francez născut la Saint-Remy, în Provence; se arăta el însuși uimit, deși Ursul nu se emoționa ușor, trecuse prin multe, succese, catastrofe, căsătorii... „Nu sunt opiniile mele” – spune marele Orson despre previziunile de viitor, mai mult sumbre, ale filmului pe care-l comenta.

Sigur că nu sunt. Orson a fost și el un actor, ca și noi toți, dacă mi se permite alăturarea. Dramaturgul e Nostradamus. El e cu „opiniile”. El știe ce se va petrece în actele următoare. El alternează războiul cu pacea, în doze bine studiate, după 27 de ani de război distrugător, vor urma 1000 de ani de pace, dar pentru cine, iubito, pentru cine? Va fi o pace pentru nimeni. Pentru că Nostradamus știe și finalul. Ca orice dramaturg care se respectă – știi că a fost contemporan cu Shakespeare, iubito? – el nu poate lăsa lumea la nesfârșit. Așa că după războiul din Orientul Mijlociu (1994-1999), după Mondialul de 27 de ani când „orașul nou, acolo unde omul a făcut munți de case care ajung la nori, va fi prefăcut în flăcări” (zi-i New York și taci, iubito...), după pacea aceea de un mileniu („Va fi o epocă de aur...” scrie prezicătorul), va urma și finalul piesei, în anul 3697.

No comment, iubito. Dar unde-o fi prezicătorul nostru pentru, hai să zicem, 2009? Care-i futurologul sau – dacă ți se pare vulgar – viitorologul care să-mi spună mie ce va fi mâine sau poimâine?

Poate că nouă ne-ar trebui un Nostradamus de ziar, gazetăria e meseria zilei. Pentru a ajunge la previziunile pe termen lung, trebuie neapărat să trecem prin cele zilnice, nu crezi? Iar previziunile noastre, când se adevăresc, sunt triste, iar când par mai de Doamne-ajută, nu se adevăresc niciodată.

Nu știi vreo ghicitoare în cafea, iubito?

AUREL STORIN

Jurnal de @front

Destăinuirile memoriei afective

Octombrie 1972. Mobilizare generală. Toată suflarea din Televiziune merge la cules de porumb. Chiar și cei care lucrează la programul de revelion, cea mai temută și mai greu de realizat emisiune, cea care este supusă celei mai severe cenzuri fiindcă în noaptea trecerii dintre ani o va urmări însuși TOVARĂȘUL și va trebui neapărat să-i placă, altfel ne va sta capul unde ne stau picioarele. Eu așterneam pe hârtie concepția generală, minut cu minut și chiar cu titluri, conținând și principalii interpreți. Această concepție

trebuia aprobată, după care se trecea la lucru și, bineînțeles, nu se mai respecta nimic din greu născuta concepție. Partea principală a programului o constituia desigur umorul. De el se ocupau trei persoane: Dan Mihăescu, Grigore Popp și subsemnatul. Tudor Vornicu ne poreclise „Tripleta de aur”. Noi scriam majoritatea materialelor, dar mai aveam și câțiva colaboratori, dintre care nu se poate să nu-i pomenesc pe Aurel Felea, Conți Bărbulescu, Titi Acs, Marin Traian și alții, care să mă ierte dacă am uitat să-i amintesc. Greul

cădea însă asupra „tripletei”. Cu toate acestea, și ea era obligată ca, în ziua hotărâtă, să părăsească platourile, să lase naibii condeiele și să poftască la porumb. Noi însă n-am vrut să mergem cu toată gloata și, în loc să ne urcăm în autobuz, am pornit cu mașina mea personală, în care, alături de tripleta, a luat loc și Florin Brătescu, în vremea aceea realizator al faimosului „Reflector”, în obiectivul căruia nu era deloc bine să cază. Pretextul a fost că el ne va furniza pe drum subiecte pentru viitoarele noastre scheciuri satirice. Adevărul însă era că Grigore al nostru cunoștea un preot a cărui biserică se afla pe traseul nostru și o escală făcută la el ne va binedispune în activitatea de cules a porumbului. Și așa a fost. Puii fripiți și vinul de calitate, excelent frapat în răcoarea unei fântâni, ne-a foarte bine dispus. Pe mine un pic mai puțin, eu trebuind să conduc și mașina. Norocul meu a fost că pe drumul de țară pe care-l străbăteam, nu se afla nici un milițian care să-mi măsoare alcoolemia. Ajunși în satul unde urma să muncim în locul bravilor colectivști, cei doi colegi ai mei s-au ascuns la umbra unui tractor staționat și, continuând să ingurgiteze din damigeana pe care părintele ne-o dăduse, ca să avem rezervă pe drum, începură să zbiere din toți rărunchii anumite cântece deloc cașer, neavând nici o legătură cu etica, morala și conduita unui comunist. Brătescu și cu mine, ceva mai conștiincioși, dar cam clătănându-ne, ne-am prezentat la lanul de porumb, urmăriți de ochii mustrători ai vicepreședintelui Radioteleviziunii, Ion Bucheru, șeful expediției.

Am cules ce am cules noi porumbul, alături de ceilalți televizionști, iar la sfârșit, am urcat din nou în mașina mea să ne îndreptăm spre București. Din nefericire, trebuia să trecem pe la același preot, care nu ne-a mai oprit la masă, dar ne-a umplut mașina

cu damigene și zburătoare vii care, nelegate fiind, nu și-au găsit altă pistă de decolare decât interiorul automobilului meu. De astă dată am participat și eu la frumosul cor, cu o mână ținând volanul și cu cealaltă bătând ritmul în plafonul mașinii. Vesela trupă ne-am oprit direct la Grigore acasă, unde coana Nușa, soția amicului nostru, ne-a fript rapid puii aduși iar chefel a continuat până târziu noaptea.

A doua zi trebuia să ne prezentăm la Bucheru pentru a-i citi produsul activității noastre creatoare, adică show-ul ce-l avea de interpretat Stela Popescu. Bucheru poseda o înfățișare care impunea teamă și reputația unui tip foarte sever, chiar încuiat. Doi dintre membrii tripletei n-au vrut nici în ruptul capului să participe la lectură, iar măgăreața a căzut pe mine. Vicepreședintele m-a primit foarte rece. În privire i se citea clar că era la curent cu isprava noastră din ziua precedentă. Însă, pe măsură ce îi citeam, fața i se lumina, a început să rădă, iar la urmă mi-a strâns mâna, semn că abaterile noastre nu vor fi luate în considerare. De altfel, în cursul colaborării noastre, Ion Bucheru ne-a dovedit că era un om deschis, cu vederi largi, destul de curajoase, iar presupusa severitate era mai curând o mască. De aceea nici nu e de mirare că ulterior a scris două izbutite comedii și a tipărit un volum de epigrame și versuri foarte amuzante, spiritual ilustrate de coreligionarul nostru, Albert Poch.

Din tripleta de aur, primul a plecat Grigore Popp, să dea socoteală de omenștile sale păcate în fața lui Dumnezeu și făcându-L să rădă și pe Acesta.

Grigore ne așteaptă și pe noi, ceilalți doi. Îl asigurăm că venim neapărat.

OCTAVIAN SAVA

LA CULES PORUMBUL

În fotografie, la mare, pregătind încă din august programul de „Revelion”, de la stânga la dreapta: Dan Mihăescu, Bogdan, fiul lui Vornicu, Titi Acs, Tudor Vornicu, subsemnatul, meditănd, și Grigore Popp odihniindu-se.